

*Guardians of the Memory
Пазители на паметта*

НАЙ-УЖАСЯВАЩАТА ВОЙНА...

Уводни думи

Влоджимеж Сулея

Институт за национална памет (Полша)

За Полша и полските граждани това е особено време. Време, белязано от немското и съветското престъпление, от страдание и геройство. Агресията срещу Полша и съпротивата, оказана на Третия Райх, започват времето на глобалния световен конфликт, приключил едва след шест години. В този период полските земи се оказват първо под две окупации – немска и съветска, защото на 17 септември 1939 г. тогавашният съюзник на Хитлер – Сталин, взема решение за предателско нападение над все още воюващата с немското нашествие Жечпосполита. След 1941 г. Германия остава единственият окупатор, а от началото на 1944 г. на земите на предвоенната полска държава отново се установява Съветският съюз, идващ този път в ролята на освободител, променяйки първо държавническата, а след това и териториалната форма на полската държава.

За Полша годините между 1939 и 1945 са повече от трагична история. Окупаторите решават преди всичко да избият тези, които могат да организират съпротива, на първо място – интелигенцията. В рововете на смъртта се озовават писатели и журналисти, учители и политици, държавни служители и свещеници. Немците избиват в Пяшница и Палмири, съветските военни пък лишават от живот с изстрел в тила полските офицери – символ на тази хекатомба става Катин. На полските земи са разположени концентрационните и екстерминационните лагери – именно тук Германия решава да изпълни „окончателното решение“ на еврейския въпрос, извършвайки Холокоста.

Полша никога не капитулира, за което невинаги се помни по света. Полските войници воюват на всички фронтове на Втората световна война – във Франция и норвежките фиорди, бранейки английското небе и заплащайки кървавата дан в африканския Тобрук, превземайки в Италия Монте Касино, кървейки под холандския Арnhem. И накрая воювайки на Източния фронт, защото за тези, които не са успели да се доберат до армията, създадена от легалното правителство в емиграция, това е единственият път от „нечовешката земя“ до Полша...

Съпротивата е ръководена от Полската нелегална държава. Държава, съществуваща и действаща въпреки окупаторите, разполагаща с отдели, които успешно изпълняват своите задачи – от въздаване на справедливост до тайно обучение. Разполагаща и с нелегална армия – Армия Крайова, най-многобройната в окупирана Европа, събираща в конспиративните редици близо 400 хиляди души, положили клетва. Армия, способна на успешни ответни действия; видима по време на операция „Буря“ както в източните креси, така и по време на най-мощното, макар и изключително трагично градско въстание – това във Варшава.

В резултат от войната Полша не придобива суверенно и независимо съществуване. Оставена е в сферата на влияние на Съветския съюз с всички последици, произтичащи от това решение. И с посланието, произтичащо от завета на „Нелегална“ Полша – за непрекъснатост на усилията, които трябва да донесат пълна независимост. Което се осъществява петдесет години след избухването на най-ужасяващата война, през 1989 г.

Превод от полски: Кристиян Янев

THE MOST HORRIFIC WAR ...

Introduction

✉ **Prof. Dr. Włodzimierz Suleja**
Historical Research Office
Institute of National Remembrance
7, Wołoska St.
02-675 Warsaw, Poland
E-mail: wlodzimierz.suleja@ipn.gov.pl

Translated from Polish to Bulgarian: Kristian Yaney